ГЛОССАРИЙ

Ажыратқыш – электр тізбегін қосатын немесе ажырататын құрылғы.

Ақпарат — қоршаған орта, адамдар, заттар мен құбылыстар туралы мәлімет.

Ақпараттық жүйе — ақпаратты жинауға, сақтауға, өңдеуге және пайдаланушыға жеткізуге арналған жүйе.

Ақпараттық розетка — компьютерді немесе басқа құрылғыны интернет желісіне қосуға арналған құрылғы.

Алмасу — ақпаратты, мәліметті немесе деректерді бір-біріне беру және қабылдау үдерісі.

Аналық плата — компьютердің барлық құрылғыларын өзара байланыстыратын негізгі электрондық тақша.

Арна — ақпаратты немесе сигналды бір нүктеден екінші нүктеге жеткізетін байланыс жолы.

Арналық деңгей — желідегі құрылғылар арасында деректерді тікелей жеткізуге жауап беретін деңгей.

Ауысу нүктесі — бір желіден немесе байланыс арнасынан екіншісіне ауысатын орын.

Әрекеттестік — екі немесе одан да көп нысанның бір-бірімен байланысып, өзара әрекет ету үдерісі.

Бағдарлама — компьютерге белгілі бір тапсырманы орындауға арналған командалар жиынтығы.

Бағдарламалық қамтамасыздандыру (БҚ) — компьютердің жұмысын басқаратын және әртүрлі тапсырмаларды орындауға арналған бағдарламалар жиынтығы.

Басқару — белгілі бір жүйенің немесе құрылғының жұмысын ұйымдастыру, реттеу және бақылау үдерісі.

Бақылау — жүйенің, құрылғының немесе бағдарламаның жұмысын тексеру және қадағалау үдерісі.

Байланыс жолы — ақпаратты немесе сигналды бір құрылғыдан екінші құрылғыға жеткізуге арналған орта.

Бақылау қосынды — деректерді беру немесе сақтау кезінде олардың тұтастығын және қатесіздігін тексеруге арналған есептелген мән.

Белсенді — жұмыс істеп тұрған немесе белгілі бір әрекетке қатысып тұрған күй.

Баптау — жүйенің, бағдарламаның немесе құрылғының жұмыс параметрлерін орнату және өзгерту үдерісі.

Деңгей — жүйедегі белгілі бір сатыны, дәрежені немесе орынды білдіретін ұғым.

Деректер — компьютерде сақтауға, өңдеуге және беруге болатын ақпараттар жиынтығы.

Деректерді жіберу ортасы — ақпаратты бір құрылғыдан екінші құрылғыға жеткізуге арналған физикалық немесе сымсыз байланыс арнасы.

Деректерді жіберу ортасына қатынасу әдістері — желідегі құрылғылардың ортақ байланыс арнасын пайдалану тәртібін анықтайтын ережелер мен тәсілдер жиынтығы.

Деректердің шеткі жабдығы (ДШЖ) — байланыс желісінде деректерді жіберуге немесе қабылдауға арналған соңғы құрылғы.

Енгізу — ақпаратты немесе деректерді компьютерге не басқа құрылғыға енгізу үдерісі.

Енжар — белсенді әрекет етпейтін немесе жұмысқа тікелей қатыспайтын күй.

Есептеуіш желі — ақпарат алмасу және ортақ ресурстарды пайдалану үшін өзара байланыстырылған компьютерлер мен құрылғылар жиынтығы.

Жады — ақпаратты, деректерді және бағдарламаларды сақтауға арналған компьютер құрылғысы.

Жолдаушы — желі арқылы ақпаратты немесе деректерді қабылдаушыға жіберетін құрылғы не нысан.

Жүйе — ортақ мақсатқа жету үшін өзара байланысып жұмыс істейтін

элементтер жиынтығы.

Желі — ақпарат алмасу және ортақ ресурстарды пайдалану үшін өзара байланысқан компьютерлер мен құрылғылар жиынтығы.

Желілік адаптер — компьютерді немесе басқа құрылғыны желіге қосуға арналған құрылғы.

Желілік деңгей — деректердің әртүрлі желілер арасында бағытталуын қамтамасыз ететін деңгей.

Жүзеге асыру — жоспарды, жобаны немесе бағдарламаны іс жүзінде орындау үдерісі.

«Жұлдызша» топологиясы — барлық құрылғылар бір орталық құрылғыға қосылатын желі құрылымы.

Жіберілім — байланыс желісі арқылы жіберілетін деректер немесе ақпараттар жиынтығы.

Жылдамдық — белгілі бір уақыт ішінде берілетін немесе өңделетін деректер көлемі.

Жылжымалы — қозғалыс кезінде пайдалануға болатын құрылғы немесе байланыс түрі.

Компьютерлік желілер (КЖ) — ақпарат алмасу үшін өзара байланыстырылған компьютерлер мен құрылғылар жиынтығы.

Көпір — желінің бірнеше бөлігін өзара байланыстыратын құрылғы.

Көппортты қайталағыш (концентратор, Hub) — бірнеше құрылғыны бір желіге қосып, алынған сигналды барлық порттарға тарататын құрылғы.

Қабат кросстығы (ҚК) — ғимараттың белгілі бір қабатындағы кабельдерді қосуға және таратуға арналған орын немесе құрылғы.

Қабылдағыш — жіберілген ақпаратты немесе сигналды қабылдайтын құрылғы.

Қайталағыш — әлсіреген желілік сигналды қалпына келтіріп, қайта жіберетін құрылғы.

Қиылысқан нысана — бір байланыс желісіндегі сигналдың басқа желіге кедергі келтіруі.

Қолданбалы деңгей — пайдаланушы бағдарламаларына желілік қызмет көрсететін деңгей.

Қол жеткізу тәсілі — желідегі құрылғылардың ортақ байланыс ортасын пайдалану тәртібі.

Құрылғы — белгілі бір қызметті орындауға арналған техникалық құрал.

Құрылымдастырылған кабельдік жүйе (ҚКЖ) — ғимараттағы байланыс кабельдері мен жабдықтарын бір жүйеге біріктіретін инфрақұрылым.

Локальды есептеуіш желі (ЛЕЖ) — шағын аумақта орналасқан компьютерлер мен құрылғыларды байланыстыратын желі.

Мақұлдау — ақпараттың қабылданғанын немесе әрекеттің орындалғанын растайтын хабарлама.

Мәліметтер — белгілі бір нысан, оқиға немесе құбылыс туралы ақпарат.

Негізгі станция (НС) — мобильді құрылғылардың сымсыз желімен байланысуын қамтамасыз ететін станция.

Операциялық жүйе (ОЖ) — компьютердің құрылғылары мен бағдарламаларының жұмысын басқаратын бағдарламалар жиынтығы.

Орналасу — құрылғының, файлдың немесе нысанның белгілі бір жерге орналастырылуы.

Орнату — бағдарлама немесе құрылғыны пайдалануға дайындау үдерісі.

Орындалу — берілген команда, тапсырма немесе бағдарламаның жүзеге асырылуы.

Өкілдік деңгей — деректердің пішімін түрлендіруге, кодтауға және шифрлауға жауап беретін деңгей.

Өңдеу — ақпаратты өзгерту, есептеу, талдау және реттеу үдерісі.

Өрілген жұп — бір-біріне оралған екі оқшауланған өткізгіштен тұратын байланыс кабелі.

Өткізгішсіз желі — деректерді кабельсіз, радиотолқын арқылы жіберетін желі.

«Сақина» топологиясы — құрылғылар бір-бірімен тұйық шеңбер түрінде байланысатын желі құрылымы.

Маршрутизатор — деректерді желілер арасында тиісті бағытпен жіберетін құрылғы.

Сауал — ақпаратты немесе белгілі бір әрекетті орындауды сұрайтын өтініш.

Сілем — бір атаумен біріктірілген, бір типті деректер элементтерінің жиынтығы.

Сызықтық («Шина») топология — барлық құрылғылар бір ортақ байланыс кабеліне қосылатын желі құрылымы.

Сыртқы магистраль кросстығы (СМК) — әртүрлі ғимараттардың магистральдық кабельдерін байланыстыратын орталық бөлік.

Тағайындалу — құрылғының, бағдарламаның немесе жүйенің қандай мақсатта қолданылатынын білдіретін ұғым.

Таңбалағыш — нысанды немесе деректі белгілеуге және анықтауға арналған белгі.

Тақырып — хабарлама немесе деректер блогының қызметтік ақпараты жазылатын бастапқы бөлігі.

Тарату — ақпаратты немесе сигналды бірнеше қабылдаушыға жеткізу үдерісі.

Тасымалдау ортасы — деректер жіберілетін физикалық немесе сымсыз орта.

Түйін — желіге қосылған және ақпарат алмасуға қатысатын құрылғы.

Тізбек — элементтердің немесе әрекеттердің белгілі бір тәртіппен орналасуы.

Ұялы байланыс — аумақтарға бөлінген базалық станциялар арқылы жүзеге асырылатын жылжымалы радиобайланыс.

Ұялы жылжымалы байланыс желісі (ҰЖБЖ) — мобильді құрылғылар арасында цифрлық ақпарат алмасуды қамтамасыз ететін байланыс желісі.

Үзіліссіз қоректену көзі (ҮҚК) — электр энергиясы өшкен кезде құрылғыларды уақытша қуатпен қамтамасыз ететін құрал.

Үлгі — нысанның, жүйенің немесе үдерістің негізгі қасиеттерін

көрсететін бейне немесе сипаттама.

Үлестіргіш — сигналды, деректерді немесе кабельдерді бірнеше бағытқа тарататын құрылғы.

Үйлесімді — басқа құрылғымен немесе бағдарламамен бірге дұрыс жұмыс істей алатын қасиет.

Хабарлама — жіберушіден қабылдаушыға берілетін ақпарат.

Хаттама — желідегі құрылғылардың ақпарат алмасу тәртібін анықтайтын ережелер жиынтығы.

Ішкі жүйе — үлкен жүйенің құрамына кіретін және белгілі бір қызмет атқаратын бөлік.

Ішкі деңгей — негізгі деңгейдің құрамындағы белгілі бір міндетті орындайтын бөлік.

Шапшаң жады — компьютер жұмыс істеп тұрған кезде деректер мен бағдарламаларды уақытша сақтайтын жады.

Шығару — компьютерде өңделген ақпаратты экранға, принтерге немесе басқа құрылғыға беру үдерісі.